

Rahvusvaheline puuteraamatute konkurss TYPHLO & TACTUS

T&T on avatud kõikidele riikidele ja on ICEVI (Rahvusvaheline nägemispuudega inimeste haridusnõukogu) partner.

Typhlo & Tactuse (T&T) eesmärk on suurendada nägemispuudega (vaegnägijatele ja pimedatele) lastele mõeldud puutetundlike illustreeritud raamatute kvantiteeti, kvaliteeti ja levikut.

Seekord osales Poolas Lublinis 6.-8.10.2024 toimunud konkursil 24 riiki sh ka Eesti (TLÜ tudengite ELU projektid), mis moodustasid 2024. aastal rahvusvahelise T&T võrgustiku, töötades aktiivselt oma territooriumil ja rahvusvaheliselt, et:

- suurendada taskukohase hinnaga illustreeritud combatavate raamatute pakkumist;
- tõsta teadlikkust seda tüüpi raamatute vajadusest;
- nõustada ja juhendada puutetundlike illustreeritud raamatute autoreid;
- jagada ideid, ressursse ja teavet;
- osaleda valdkonna uurimistöös.

Oma põhitegevusena korraldavad T&T asutajaliikmed iga kahe aasta tagant maailma ainsa rahvusvahelise puutetundliku illustreeritud raamatute võistluse, kasutades võistlust ja veebisaiti, et teha võimalikult laialdaselt tuntuks teave, mis on puutetundlik illustreeritud raamat ning hõlbustada heade tavade ja tootmistehnikate edusammude jagamist ja vahetamist ning mitmesuguste illustratsioonide tüüpe, mis on kättesaadavad (vaegnägijatele, kõikkõimalikele raamatutele).

Lisaks korraldavad T&T asutajaliikmed töötubasid, esinevad konverentsidel ning osalevad näitustel ja raamatumessidel nii riiklikul kui rahvusvahelisel tasandil.

20 tegutsemisaasta jooksul on selle mitmesugused aktsioonid aidanud tõsta teadlikkust puutetundlike illustreeritud raamatute tähtsusest ning äratanud huvi nende loomise ja tootmise vastu.

Asutajate eesmärk on saavutatud, kuna T&T on esindatud ligikaudu kahekümne viies riigis ja tuntud kogu maailmas. Tänu tehtud tööle võimaldas T&T vahetust kõigi nende

riikide vahel, tõstis teadlikkust nägemispuudega laste teabevahendite vajalikkusest ning paljudes riikides on selle tulemusena välja kujunenud rahvuslik toodang.

Typhlo & Tactuse (T&T) areng aastast 2000: Aastate jooksul on konkursil esitletud mudelite kvaliteet märgatavalt tõusnud, eriti mis puudutab kombatavat pilti ja kätetööd. Esimestel aastatel olid autoriteks peamiselt erialaõpetajad ja lapsevanemad, kelle peamiseks mureks oli puuetundlikkus, kuid vähehaaval hakkasid projekti vastu huvi tundma uued autorid väga erineva taustaga.

Auhinnatud raamatutööde tootmine ja laialdane levik aastatel 2000–2008, T&T liikmete korraldatud töötoad kõikjal, see, et paljud T&T riiklikud valikuprotsessid korraldasid ka autorikoolitusi, kõikide tööde kõigi lehekülgede fotod Internetis eksponeeritud – kõik see on aidanud kaasa konkursile laekunud tööde kvaliteedi paranemisele. Ükskõik, kas Indias, Belgias, Horvaatias või Brasiilias on inimesed üle maailma mõistnud illustreeritud kombatavate raamatute tähtsust kõigi nägemispuudega laste jaoks juba varases eas.

Konkursil osalesid (6.-8/10/2024):

1. Argentiina
2. Belgia
3. Brasiilia
4. Horvaatia
5. Tšehhi Vabariik
6. Eesti
7. Soome
8. Prantsusmaa
9. Iraan
10. Itaalia
11. Leedu
12. Holland
13. Poola
14. Sloveenia
15. Lõuna- Aafrika
16. Inglismaa
17. Ukraina
18. Kanada
19. Kolumbia
20. India
21. Rumeenia
22. Lõuna-Korea
23. Ameerika Ühendriigid
24. Šveits
25. Venemaa (T&T žürii peatas osalemise 2024. aastal Poolas toimunud žürii koosolekul).

Poola osalejatele ja Ukraina naistele, kes leidsid peavarju Poolas loodi poolakeelne veebisait ühe ukrainakeelse lingiga. Ukraina sõja, pommihirmu ja elektrikatkestuste tõttu võis puuetundlike raamatute kujundamine ja tegemine olla keeruline. Nii korraldati Poolas ukrainlannadele töötubasid ja mitmed ukrainakeelsed puuteraamatud saadeti Ukrainasse sealsele rahvuslikule valikule.

Sama valik toimus samaaegselt kõigis osalevates riikides. Eestis omab lepingut T&Tga MTÜ Kakora, kelle korraldada jäi kohalik žürii puuteraamatute valimiseks. Eesti eelkonkursil T&T osalenud Tallinna Ülikooli seitsmest puuteraamatust (3 mängu; Puuetundlik kuubik; Mutionu pidu; Kas kuuled, kuidas lehed räägivad; Kubujuss; Numbrid, geomeetrilised kujundid ja muusika; Leia paariline) valis MTÜ Kakora kogutud žürii välja viis.

Iga raamatute valmistaja (Tallinna Ülikool) vastutas võistlusele valitud raamatute tekstide tõlkimise eest inglise- ja prantsuse keelde, juba Kakorale toimetamisel pidid tekstid olema tõlgitud ja registreerimise lehed täidetud.

Iga riigi parimad tööd (maksimaalselt 5) saadeti seejärel rahvusvahelisele T&T žüriile, mis koosnes kaheksa asutajaliikmesriigi esindajatest. T&T žürii kogunes kolme päeva jooksul, et otsustada, millistele võistlustöödele anda välja 1. auhind, 2. auhind, 3. auhind!

“Rahvusvaheline žürii töötas kolm päeva, et lugeda ja hinnata 69 konkursile saadetud raamatut. Rõõm oli näha, kuidas iga aastaga paraneb loomingulisus, kvaliteet, materjalivalik ja raamatute valmistamise tehnoloogiad. Paljud raamatud väärtsid auhinda või eraldi ära märkimist, kuid auhinda võis välja anda vaid 3. Esmakordselt anti välja erimärke viies kategoorias: didaktilised väärtused, kunstilised väärtused, sensoorsed väärtused, mänguväärtused ja erimärkimine originaalse, tundliku teema puhul. Lisan auhindade nimekirja ja erilise mainimise saanute nimekirja. Loodan, et te ei pea väga pettuma, kui te oma riigist raamatuid ei leia! Nagu ma varem ütlesin – kõik raamatud on võitjad! Lugupidamisega – Bogusław 'Bob' Marek“ (Poola konkursi korraldaja).

Auhinnatud ja eriliselt tunnustatud raamatud tegid näitusena reklaami- ja hariduse eesmärgil ringreisi asutajariikides ning tagastati seetõttu alles nüüd. Ka Tallinna Ülikooli poolt konkursile saadetud 5 puuteraamatut osalesid sellel ringreisil.

Üks meie raamatutest sai ka erilise tunnustuse mänguliste raamatute kategoorias. Selleks oli ”3 mängu”, autoriks Maris Willadsen. Maris osales TLÜ Loodus- ja terviseteaduste Instituudi poolt 2022. aastal korraldatud puuteraamatute koolitusel ja konkursil ning saavutas tookord esikoha.

Koos tagastatud puuteraamatutega saabus Tallinna ka eriliselt ära märgitud tööle ”3 mängu” T&T poolt vastav diplom, mis on autorile ka üle antud.

Tallinna Ülikooli poolt konkursile saadetud raamatud on valminud "Kaasava ELU" projektide raames erinevatel aastatel, juhendajateks Tiia Artla Loodus- ja terviseteaduste Instituudist ja Jana Kadastik Haridusteaduste Instituudi doktorant. Valminud puuteraamatuid ei ole Tallinna Ülikoolis valmistatud spetsiaalselt konkursi silmas pidades, vaid eelkõige mõeldes sihtgrupi vajadustele. Seetõttu on meie raamatud ka käsitöörohked.

Õnnitleme Maris Willadseni! Tänu Marise nutikatele lahendustele sai ka Eesti puuteraamat rahvusvahelist tähelepanu ja kinnituse, et meie puuteraamatud on Euroopas valmistatavatega samal tasemel, kohati ehk teostuselt rikkalikumadki, ikkagi puhas käsitöö.

Kui kellelgi on huvi iseseisvalt puuteraamatut valmistada või soov näha juba valmistatud raamatuid, siis pildimaterjali ja sobivaid juhiseid leiate:

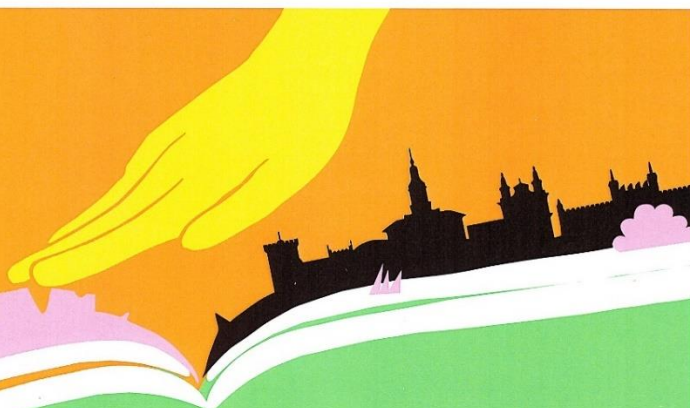
<https://www.tlu-craft.ee/puuteraamatud>

Tiia Artla, LTI teenekas lektor
Jana Kadastik, Haridusteaduste doktorant

Konkursile esitatud Tallinna Ülikoolis valminud puuteraamatud ja mängud:

typhlo & tactus

SPECIAL MENTION FOR
PLAY VALUES

**2024 INTERNATIONAL
TACTILE-ILLUSTRATED
BOOKS AWARD
TYPHLO & TACTUS**

AUTHOR(S): MARIS WILLADSEN

TITLE OF THE BOOK: KOLM MÄNGU

MEMBERS:

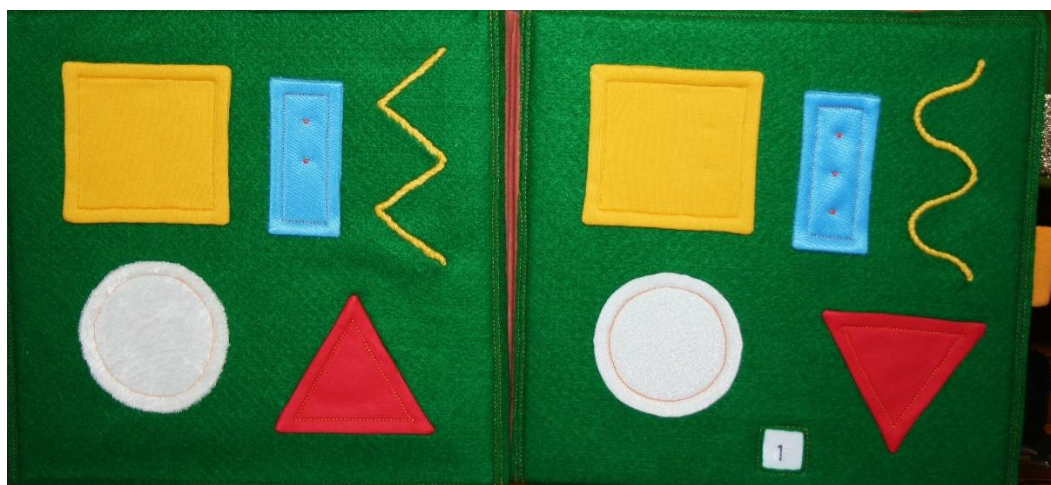
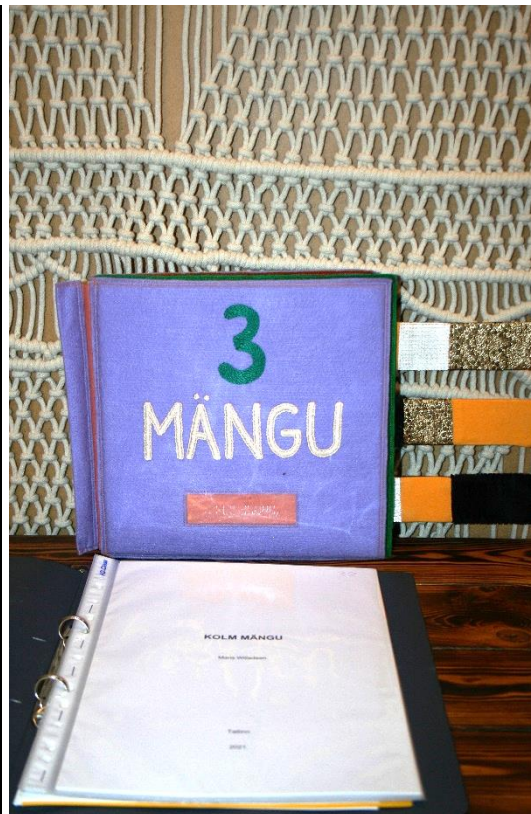
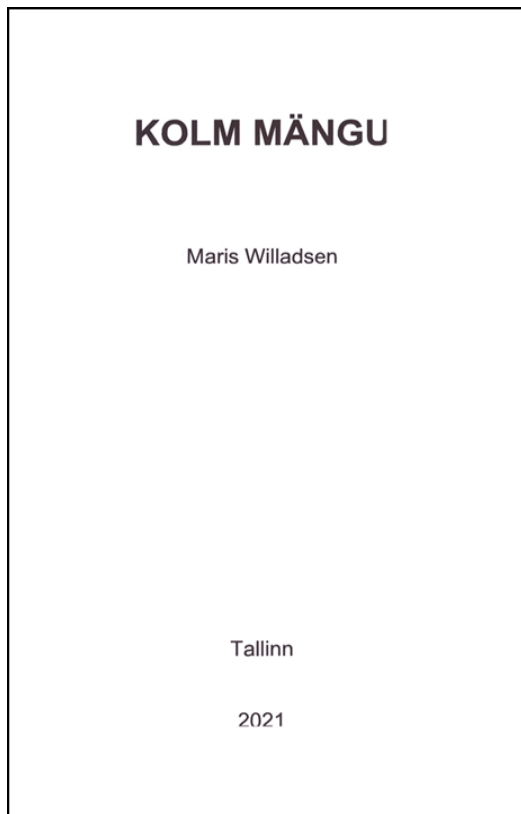
LES DOIGTS QUI RÉVENT (F) – ORGANIZER /
HOLLMAN FOUNDATION (I) / EQLA (B) /
FEDERAZIONE NAZIONALE DELLE ISTITUZIONI PRO CIECHI (I) /
CELIA LIBRARY FOR THE BLIND (FIN) / CLEARVISION BOOKS (UK) /
VISIO (NL) / KNIHOVNA HMATOVÝCH KNÍŽEK (CZ) /
HUNGRY FINGERS (PL)

Projekt zrealizowany
dzięki wsparciu Miasta Lublin

LUBLIN (POLAND) 8TH OCTOBER 2024

typhlo & tactus
Poland 2024

3 MÄNGU JUHENDID

MÄNG NR 1

- 1.1. Vasakpoolsel ja parempoolsel lehel on kummalgi üks erinevatest kujunditest koosnev pilt.
Leia piltide erinevused! Leia sarnasused!
- 1.2. Õpi erinevaid mõisteid, näiteks: ruut, ristkülik, ring, kolmnurk, sakiline joon, laineline joon, sirge, kõver, ümar, nõgus, nurk, külge, tipp.

MÄNG NR 2

- 2.1. Vasakpoolsel lehel on kaheksa üksteisest joontega eraldatud tulpa. Igas tulbas on kolm ruutu. Kas tulbas olevad ruudud on samasugused? Mitu samasugust ruutu on tulbas, mitu erinevat? Kui tulbas on samasugused ruudud, siis kas need on kõrvuti? Mille poolest ruudud erinevad (näiteks: kare, sile, pehme, krobeline)?
- 2.2. Parempoolsel lehel on kolmest ruudust koosnev üks tulp. Kui lehe paremas servas olevatest väljaulatuvatest otstest tõmmata, saab ruutudes olevaid materjale muuta.

Ülesanne 1:

Tõmba-lükka nii, et tulbas oleks kõik kolm ruutu samasugused. Mitu erinevat tulpa saab nii moodustada?

Ülesanne 2:

Vali vasakpoolselt lehelt üks kaheksast tulbast ja moodusta parempoolsel lehel samasugune tulp. Korda sama ülesannet teiste tulpadega.

MÄNG NR 3

Vasakpoolsel lehel on kaks rida nuppe. Mõlemas reas on 5 nuppu. Nuppe on kahte sorti. Parempoolsel lehel on üheksa ruuduga ruudustik. Seda mängu mängides võta takjaribalt korraga lahti ainult üks nupp, siis ei kao nupud ära.

3.1. Õpi erinevaid mõisteid, näiteks: rida, tulp, diagonaal, horisontaalne, vertikaalne. Võta vasakpoolselt lehel ükshaaval nuppe ja moodusta parempoolse lehe ruudustikku nuppudest rida, tulp ja seejärel diagonaal. Mitu rida, tulpa ja diagonaali on selles ruudustikus?

3.2. **TRIPS-TRAPS-TRULL.** Kaks mängijat. Mängijad lepivad kokku, milliseid nuppe kumbki kasutab. Mängijad asetavad mängunuppe kordamööda mänguvälja ruutudele. Mängu eesmärk on ritta saada kolm ühesugust nuppu. Nupurea võib moodustada nii ülevalt alla, paremalt vasakule kui ka diagonaalis. Võidab see, kes esimesena saab kolm nuppu ritta.

TÄHELEPANU!

Kui oled mängimise lõpetanud, kontrolli, kas kõik kümme nuppu on vasakpoolse lehe takjaribadele kinnitatud!

Puutetundlik kuubik

Selle kuubiku sees on peidus üks seiklus.
 Ava kuubik, võta see külgedest lahti ja laota lauale neli pinda.
 Loe juhendit ja selle järgi otsi laotatud pindadelt pealkirju.
 Head seiklemist!

Otsi kuubikul leht - **Aia**maa 1

Kes aiamaal naeris? Mitte keegi ei naernud. Hoopis peenral kasvab üks naeris. Naeris on söögijuurvili kapsasrohu perekonnast.

Taat istutas naeri ja naeris kasvas tohutu suureks. Taat tahtis naeri maa seest välja tõmmata, kuid ei jõudnud.

Taat kutsus eide appi ja koos sikutasid, kuid naeris oli kõvasti maa sees kinni.

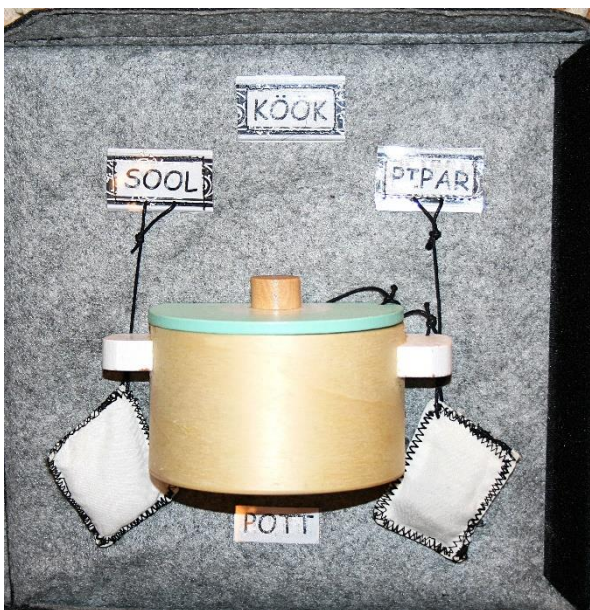
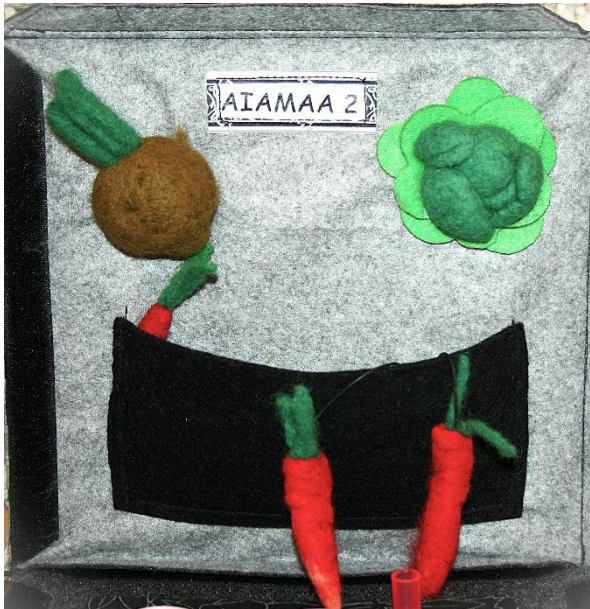
Eit kutsus tütre appi ja kõik koos proovisid naerist kätte saada, aga ei saanud. Tütar kutsus koera appi ja jälle kõik koos sikutasid, kuid naeris püsis peenras. Koer kutsus kassi appi. Koos tirisid ja tõmbasid, kuid ikka ei saanud naerist maa seest välja.

Lõpuks kass kutsus hiire appi. Hiir haaras kassist, kass koerast, koer peretütrest, tütar eidest, eit taadist ja taat ise haaras tugevasti naerist. Kõik koos sikutasid ja sikutasid ning lõpuks tuligi suur naeris maa seest välja.

Otsi kuubikul leht - **Aia**maa 2

Mis veel aiamaal peenral kasvab?

Kus on porgandid, kartulid, kapsas, veel üks naeris? Kõik tuleb peenralt kaasa võtta ja kööki minna!

Otsi kuubikul leht - **Teerajad**

Proovi leida tee aiamaalt kööki.

Vaata, et sa ära ei eksi!

Otsi kuubikul leht - **Köök**

Aeg valmis keeta üks maitsev naerihautis.

Selleks on vaja: 1 sibul, 1 väike kapsas, 4 porgandit, 1 naeris, 3 kartulit, 1 liiter vett, natuke soola ja pipart. Koori sibul ja haki.

Lõika kapsas tükkideks. Pane need koos veega potti.

Hauta nõrgal tulel 30 minutit. Koori porgandid ja naeris.

Haki kõik tükkideks, pane potti ja hauta 10 minutit.

Koori ja tükelda kartulid, pane need potti ja hauta veel 20 minutit.

Lõpuks lisa natuke soola ja pipart ning hauta kuni köögiviljad on pehmed. Ja lõpuks ongi maitsev hautis valmis!

Otsi kuubikul leht - **Teerajad.**

Hautis koos nõudega tuleb pakkida korvi.

Nüüd leia tee köögist piknikule.

Otsi kuubikul leht - **Piknik.**

Piknik tähendab loodusessöömist. Maha laotatakse tekk ja tekile asetatakse nõud ning toit. Head isu!

Kuubiku valmistasid

Tallinna Ülikooli

üliõpilased:

Kaja Aadomaa

Silja Lepp

Olga Kužnetsova

Ly Aurely Mekk

Tiia Artla ja Jana Kadastiku

juhendamisel.

2023

MUTIONU PIDU

Raamatu valmistas
Tallinna Ülikooli üliõpilaste töörühm:
Annely Ruusmann
Kristofer-Mark Trepp
Sten Martin Üürike
Maarit Jätsa

MUTIONU PIDU

<https://www.youtube.com/watch?v=g2rZusY47Bk&feature=youtu.be>

Loodud **äpid** "Mutionu pidu" ainetel:

- erinevate pillide tundmine läbi pildi ja meloodia;
- raamatus kajastatud loomade/lindude rahvapäraste nimetuste tundmine.

Mängud:

<https://learningapps.org/watch?v=pqbix4taa18>

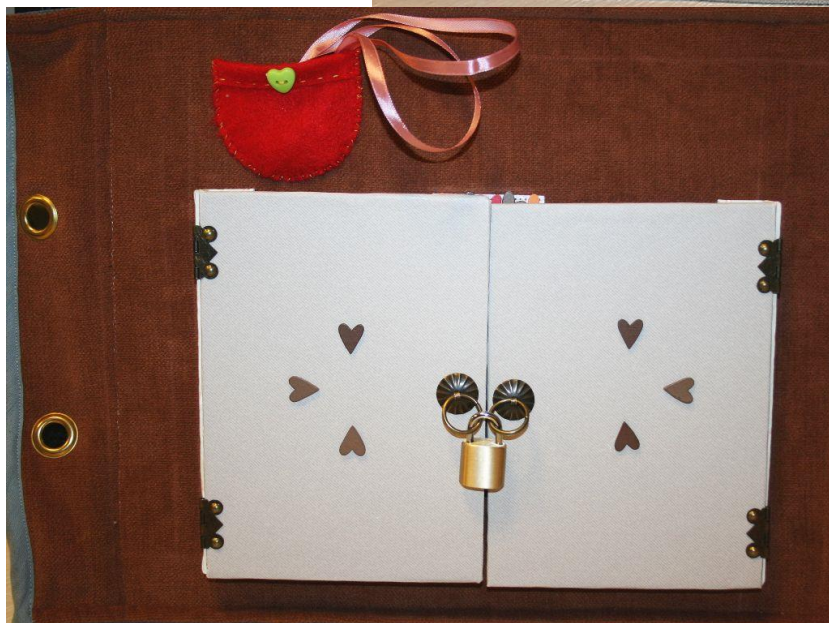
Tunne pille nr 1

Tunne pille nr 2

Mutionu pidu

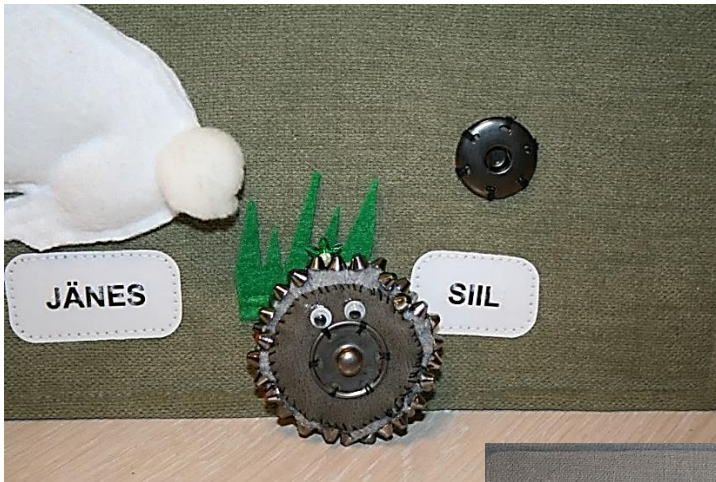
Loomade rahvapärased nimetused

Mutionu pühadepidu
Alide Dahlberg (1891-1981)

I
Elas metsas mutionu
keset kuuski noori, wanu
Kadakpöosa juure all
eluruum tal sügawal.

Mutionu pühadepidu
Alide Dahlberg (1891-1981)

I

Elas metsas mutionu
keset kuuski noori, wanu.
Kadakpõõsa juure all
eluruum tal sügawal.

II

Paistis juba päike ere,
pääsis lumest samblapere,
välja puges putukas,
tiibu triikis liblikas.

III

Liginesid kewadpühad.
Laines põllud, laines luhad.
Mutiperes kibe töö –
pühad käes on üle öö.

IV

Onu ise jooksis poodi,
ostis pärmi seitse loodi,
hakkas õlut pruulima,
tädi sai woolima.

V

Lapsed keetsid mune hooga
ja veel mõnda muudki rooga,
wanaemal süldipott
podises kui vähikott.

VI

Kui siis algas kallis püha –
laual kannus õlu viha,
süldikausse rida pikk,
worstirõngas kõwerik.

VII

Tuli kokku külalisi
karvaseid ja sulelisi –
lendas wares, harakas,
kull ja kaaren nupukas.

VIII

Wantsis uhkelt karuhärra,
weeres siili okaskera,
jänes nudisabaga,
oraw kikkiskõrwaga;

IX

Joostes tuli wäle põder,
hiljaks jäi weel reinuwader.
Siis kõik lauda istusid
pidurooge maitseid.

X

Karu imes mesijooki,
jänes rüüpas õllejooki,
wares mune krõbistas,
harak sülti lobistas.

XI

Põder limpsas õunasuppi
oraw näris worstijuppi,
kaarnal kapsapirukas,
kullil lihawiilukas.

XII

Aeti juttu, tehti nalju,
lauldi, joodi õlut palju, -
uimane ju karu pea,
teisedki ei piiri pea.

XIII

Jänes tantsis, õlletujus
siili käpa peale vajus.
Siilikene kiljatas –
linnupere ehmatas.

XIV

“Mis sa kilkad, nõelakera!”
tõstis kuri kaaren kära.
“Ole wait, wa pigilind,
siin ei keegi karda sind.”

XV

Riiu sekka segas karu, -
joobnult pole kelgi aru,
näitas hambaid rebane,
puskles põder wagane.

XVI

Mutirahva raskeks mureks
riid läks wiimaks wäga suureks,
kausid, tassid lendasid,
kisklejad waid undasid.

XVII

Kui siis wiimaks lõppes tüli,
siili kasuk lõhki oli,
karul katki kistud west,
reinul kadund kõrwalest.

XVIII

Harakal ei olnud saba,
jänes otsis karku taga,
kaaren paistes nokaga,
põder jäigi lonkama.

Esmane avaldamine 1926. aasta märtsis „Päiksetar“ (lasteajakiri) pseudonüümi all.

Tänapäevase mugandatud versiooni lõi muusikapedagoog August Kiiss 1931.a.
Ta lühendas teksti kuuele salmile ja oli laulu esimese viisi autor.
Teist korda viisistas laulu 1955. a. helilooja Gustav Ernesaks.

Üliõpilane otsis ja leidis „Mutionu pühadepidu“ algsed sõnad üles. Projekti raames laulis selle meie andmekandjale Tallinna Sadama koor, kes omakorda viis laulu laulupeo repertuaari.

“Kas kuuled, kuidas lehed räägivad?”

Pusle valmistasid

Talinna Ülikooli

üliõpilased:

Terje Kaljumäe

Kristi Eichelmann

Hanna-Maria Kupper

Karmen Loite

Juhendajad:

T. Artla, J. Kadastik

Kaasav elu 2023

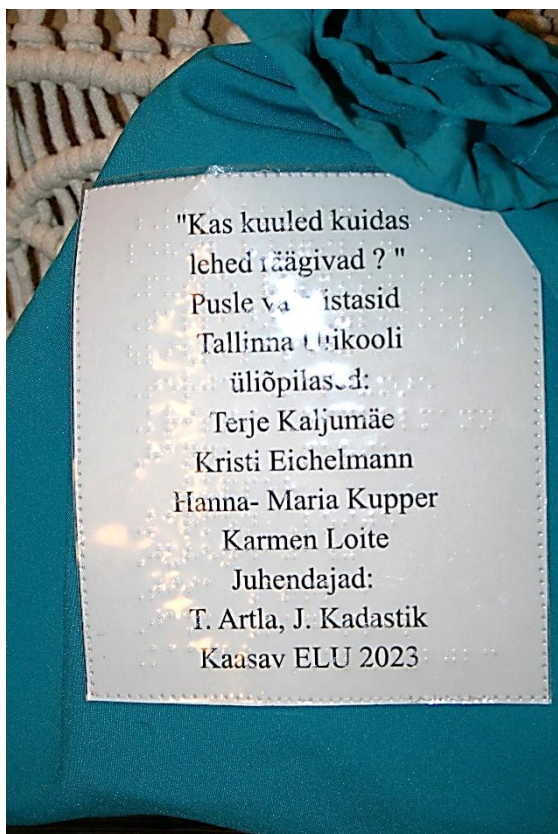

KASK

VAHER

PIHLAKAS

TAMM

KASTAN

SARAPUU

KASTAN

SARAPUU

CD-l ja QR-koodidel leiduv sisu:

1. INFO KASEST

Eestis levib peamiselt arukask. Arukasel on valge tüvi ja pikad rippuvad oksad. Tema lehed on kolmnurksed või rombi kujulised, tavaliselt terava tipuga ning helerohelised. Lehe pikkus on neli kuni seitse sentimeetrit.

2. LUULETUS "KASK"

Kask. Leht on pisike ja väle,
puult ta kukub alla, käbe.
Terav tipp ja ümar kuju,
mängides loob rõõmsa tuju.
Leht, see läigib vastu päikest,
otsib soojuslaiku väikest.
Talvel pime, külm ja paha,
leheke, see kukub maha.
Ärge tujul minna laske,
kevadest näeb jälle kaske.

3. LUULETUS "KASTAN"

Kastan. 7 vända seisvad reas,
seljad sirged, mütsid peas.
Pikk, see keskel, vanim ka,
teistel vaatab üle pea.
Lehe servas väiksed narmad,
justkui venna poiste varbad.
Mööda lehte laiub roots,
tõmba üle sõrmeots.
Õis, see kasvab.
Leht läheb longu.
Leht, see tuhmub,
vajub kängu.
Läbi saab ta eluiga,
kui sünnib ogaline kera.
Mis ma teile ikka vastan,
see me tubli hobukastan.

4. INFO KASTANIST

Harilik hobukastan on kõrge puu, ta võib kasvada kuni 25 m kõrguseks. Kevadel on tema pungad kleepuvad. Lehed on suured ja meenutavad sõrmi, millel on viis kuni seitse liitlehte.

5. INFO PIHLAKAST

Pihlakatel on suured liitlehed, mis koosnevad paljudest väikestest lehekestest. Lehekesi võib olla 11-23. Noored lehed on karvased, vanad lehed aga siledad. Pihlakad ei ole väga kõrged puud, osa liike ei anna puu mõõtu välja vaid on hoopis põõsad.

6. LUULETUS "PIHLAKAS"

Pihlakas. Siin on leht kui udusulg,
Keerleb-pöörleb selle telg.
Kui tuul see võtab kaasa teda,
siis jookse järgi mööda rada.

Lehe emal lapsi palju,
külje all nad teevad nalju.
Noored karvased ja pehmed,
hiljem langetavad ehted.

Leht, see sirge sihvakas,
kes siis muu kui pihlakas.

7. LUULETUS "SARAPUU"

Sarapuu. On see põõsas, on see puu?
Kes mul ütleks auuu ...
Leht on ümar, roots on pehme,
ehk saaks sellest kuusehte.
Kahjuks talvel külm ja kole,
enam leht see ilus pole.
Pruuniks, kollaseks ja kirjuks
muutub leht, et külmas harjuks.
Aga kuusehteks üsna mihkel
on meil sarapuu pähkel.

8. INFO SARAPUUST

Sarapuu on kõrge mitme haruga põõsas, tema koor on pruunikashall. Sarapuu lehed on südamekujulise algusega ning leht on alt karvane. Tema vili on pähkel. Pähklid on alguses rohelised, kui nad agavalmsis saavad, siis pruunid.

9. LUULETUS "TAMM"

Tamm. See on leht
kui lapse jalg,
palju varbaid kokku tal.
Sinka-vonka lehe piir,
tuul see võtab kaasa siit.
On ta meie rahvuspuu,
nii vast räägib rahvasuu.
Nii et võta õue suund,
mine vaata üle puud.
Teha tuleb mõni samm,
kuniks märkad,
näe, ongi tamm.

10. INFO TAMMEST

Tamme tüvi on jäme, tema läbimõõt on 1-1,5 meetrit, kuid vana puu võib olla ka palju jämedam. Tammepeu koor on hallikaspruun, paks ja sügavate lõhedega. Suvitamme lehed kuivavad ja langevad talveks maha. Talitamme lehed küll kuivavad, kuid erinevalt teistest lehtpuudest lehed maapinnale ei kuku, vaid jäävad puule kevadeni.

11. LUULETUS "VAHER"

Kes on see suur ja tugev leht?
Tal nimi on ka päris eht.
Viis teravat tippu uhkes reas
ja väiksed hambad nende seas.
Ta suurem on kui lapse käsi
ning üllatamast eal ei väsi.
Kui sügis käes, siis algab mäng,
vikerkaarevärvide imeline ränd.
Sa lase sõrmed üle mustri
ning tunne kogu rõõmu-lusti.
Ei, see pole kortsus paber,
see on täitsa ehtne vaher.

12. INFO VAHTRAST

Vahtralehel on viis kuni seitse tippu. Suvel on vahtralehed tumerohelised, sügisel muutuvad lehed värvilisteks. Siis võivad lehed olla ka kollased, punased või oranžid. Isegi ühe oksa lehed võivad minna eri värvi. Vaher on tuntud tugevuse ja vastupidavuse sümbol ning seetõttu on ta paljude riikide rahvuspuu.

KUBUJUSS

KUBUJUSS

Tegevusjuhised:

Kui avada Kubujussil seljas olevate riietusesemete hõlmad, siis kubujussi rinnale on kinnitatud pildiga QR- kood, mille vahendusel saab nutitelefoni abil kuulata, keda nimetatakse Kubujussiks.

Kubujussi seljale on kinnitatud punktkirjas lugemiseks autorite andmed.

Kubujuss

Mängu valmistasid

Tallinna Ülikooli

üliõpilased:

Hanna Maria Leemets

Reilika Pelt

Raimo Reiman

Juhendajad:

Tiia Artla

Jana Kadastik

2023

QR-koodi sisu:

“Oled olnud tubli ja saanud Kubujussi kõik riided lahti tehtud.

Loodetavasti õppisid nüüd, kuidas erinevad lukud, nõöbid ja krõpsud toimivad.

Aga kes on üldse Kubujuss?

Kubujussiks kutsutakse väga paksult riidesse pandud inimest.

Nüüd võid Kubujussi riided uuesti kinni panna.

Numbrid, geomeetrilised kujundid ja muusika

Raamat on valminud Kaasav
ELU 2023 projekti raames
Tallinna Ülikooli tudengite poolt.

Kasutusjuhend:

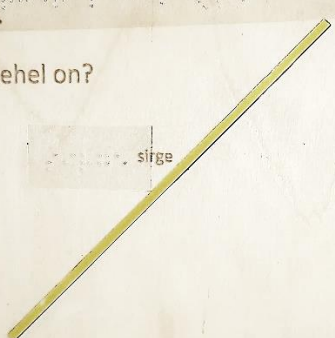
Lehekülje ülevaht
on numbrid 1-6 ja
keskosas geomeetrilised kujundid.
Muusika kuulamiseks QR-koodid
paiknevad lehe allservas.

Autorid: Ülle Kõrre, Silja Lepp
ja Meriliis Kivila.

Sirge - ÜKS 1

Sirge on lõpmata pikk ja ilma kõverusteta.

Mitu sirget lehel on?

1 muusikas:
Soolo on ÜHE esineja etteaste

Kuula soolot:

QR-kood

Sirge - KAKS 2

Mitu sirget on siin lehel?

2 muusikas:
Duo on KAHEST esinejast koosnev ansambel.

Kuula duot:

QR-kood

Kolmnurk

Võrdkülgisel on kõik küljed ühepikkused.

Täisnurksel on üks nurk täisnurk.

Mitu kolmnurka on kokku?
Mitu nurka on?
Mitu külge on?
Mitu tippu on?
Otsi, millised on täisnurksed?
Leia, milline on võrdkülgne?

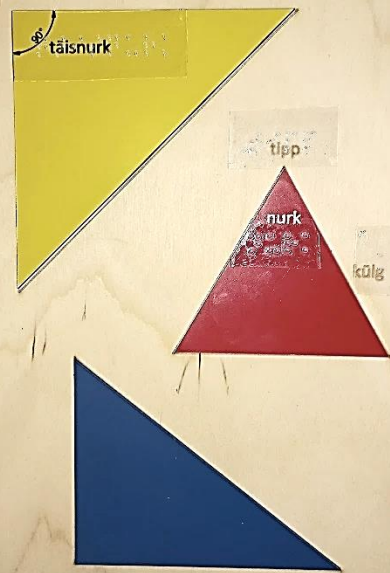
3 muusikas:
Trio on KOLMEST esinejast koosnev ansambel.

Kuula triot:

QR-kood

KOLM 3

Nelinurk

Ristkülik on nelinurk, mille kõik nurgad on täisnurgad.

Ruut on ristkülik, mille kõik küljed on ühepikkused.

Millised kujundid leiad järgmiselt lehel?

Loe kokku, mitu nurka on?

Loe kokku, mitu külge on?

Loe kokku, mitu tippu on?

4 muusikas:

Kvartett on NELJAST esinejast koosnev ansambel.

Kuula kvartetti:

QR-kood

NELI 4

Püstprisma

Järgmisel lehel on püstprisma lahti võetud.

Kolmnurkne püstprisma koosneb kolmest ristkülikust ja kahest võrdkülgsest kolmnurgast.

Proovi kujund kokku panna.

Mitmest kujundist koosneb kokkupandud püstprisma?

5 muusikas:

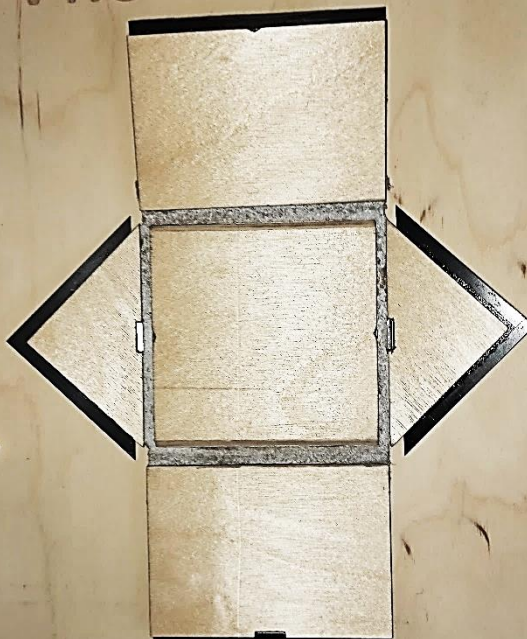
Kvintett on VIIEST esinejast koosnev ansambel.

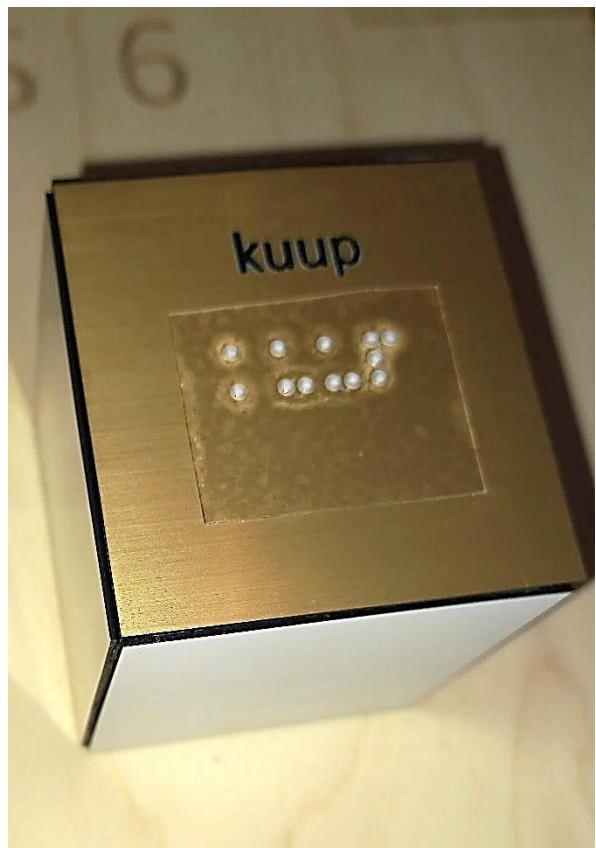
Kuula kvintetti:

QR-kood

VIIS 5

Risttahukas

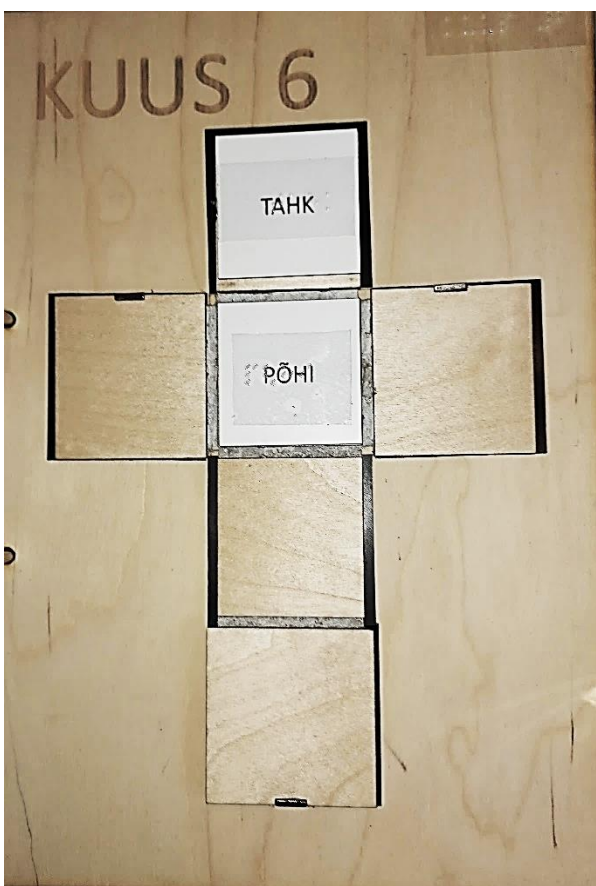

Risttahuka tahkudeks on ristkülikud.

Kuup on risttahukas, mille tahkudeks on ruudud. Proovi järgmisel lehel risttahukas kokku panna. Mitmest tahust see koosneb? Kas see on risttahukas või kuup?

6 muusikas:

Sekstett on KUUEST asinejast koosnev ansambel.

Kuula sekstetti: QR-kood

Mäng “Leia paariline“

Mängu valmistasid
Tallinna Ülikooli
üliõpilased:
Maarit Aro
Marika Toom
Desiree Tamm

2023

Juhis:

Karbis on libisemise vastane matt, millele märgid laotada, nii ei libise need eest ära. Kujundite tagaküljelt leiad QR-koodid sümbolite kirjeldustega.

Ring: Tähistab kõiksust ja kõiki võimalusi, samas ka nulli ning tühjust.

Päikesemärk: Metereoloogias kasutatakse päikesepaiste, alkeemias kulla, bioloogias ühe aastase taime sümbolina. Esoteerilises astroloogias sümboliseeris keskpunkt ringis jumaliku teadvuse loovat sädet, mis on ühenduslüliks inimese ja elu tekkeallika vahel, teiste sõnadega on see eneseteadvus.

Süda tähendab armastust.

Ruunimärk tähendab ainult jõudu ja palavust, mitte jõuetust ja külma ja jõudu ja palavust. Ruun tähendab samuti valgust.

Ruut sümboliseerib nii maailma kui ka maapinda.

Kolmnurk tähendab nii kõrgemat jõudu, heaolu, tuld kui ka ohtliku kurjuse jõudu.

Rist tähendab nii surma kui igavest elu ja pääsemist.